

»Ali ste ZMedeni?«

**Analiza predloga Zakona o medijih (ZMed-1) in
tretjega sektorja svobodnih skupnostnih medijev**

Tomaž Zaniuk

April 2024

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

Kazalo

Povzetek	2
Tretji sektor nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev	2
Steber medijske pluralnosti	3
Indikator dostopa do skupnostnih medijev	7
Predlog Zakona o medijih (ZMed-1)	9
Pravna podlaga za razvoj in obstoj nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev	9
Brez državnih pomoči medijem v večinskem deležu že financiranih iz javnih sredstev	9
Ohranjanje novinarskih delovnih mest, pravna zaščita in trajnejša socialna varnost	10
Kvote lastne programske produkcije in za predvajanje slovenske glasbe	11
Študentska organizacija kot ustanovitelj ali soustanovitelj izdajatelja	11
Nepridobitni RTV programi posebnega pomena in tretji sektor svobodnih skupnostnih medijev	13
Obstoj in razvoj tretjega sektorja nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev	13
Prednost pri pravici razširjanja na prizemni radiodifuziji	16

POVZETEK

Mednarodne raziskave, kot so vsakoletno Spremljanje pluralnosti medijev (**Media Pluralism Monitor**) ali temeljni študiji Stanje skupnostnih medijev v Evropski uniji (**The state of community media in the European Union**) in Spodbujanje družbene kohezije: vloga skupnostnih medijev (**Promoting social cohesion: the role of community media**), ugotavljajo, da tudi v Republiki Sloveniji obstajajo posamezni **nepridobitni svobodni skupnostni mediji** t. i. tretjega medijskega sektorja, le da to vlogo zaradi neobstoječe medijske regulacije v največji meri opravljata študentski radijski postaji **Radio Študent** in **Mariborski radio študent**, ki sta z zavodom **Neodvisni obalni radio** pobudnici in ustanovni članici društva **Neuvrščeni - Zveze svobodnih skupnostnih medijev tretjega medijskega sektorja** (danes se vanj uvrščajo tudi druge nepridobitne civilnodružbene iniciative na področju elektronskih medijev in tiska). Ne glede na to, da kljub skromnemu dosegu vendarle bistveno prispevajo k večji pluralnosti in raznolikosti medijskega prostora v Republiki Sloveniji, tudi predlog Zakona o medijih (ZMed-1) ne prinaša **pravne podlage za obstoj in razvoj nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev** tretjega medijskega sektorja, ob tem pa ohranja dosedanja **neustrezno urejenost študentskih radijskih in televizijskih programov** posebnega pomena.

TRETJI SEKTOR NEPRIDOBITNIH SVOBODNIH SKUPNOSTNIH MEDIJEV

Tretji sektor nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev se je zgodovinsko začel na področju radia, nato televizije, sčasoma se je razširil tudi na spletne in druge medije. Svetovno združenje skupnostnih radijskih postaj (**World Association of Community Radio Broadcasters / Association Mondiale Des Radiodiffuseurs Communautaires, AMARC**¹) je bilo ustanovljeno leta 1983, njegov evropski del (**AMARC Europe**²) pa je 18. septembra 1994 na prvi vseevropski konferenci v Ljubljani sprejel še danes veljavno Listino evropskih »community« postaj (**AMARC Charter**³):

»RADIO SKUPNOSTI je idealen način za širjenje svobode izražanja in informiranja, napredek kulture, svobode oblikovanja in soočanja mnenj in aktivno udeležbo v življenju skupnosti; različnost kultur in tradicij vodi k pestrosti oblik radia skupnosti; ta listina določa cilje, ki so skupni tovrstnim radijskim postajam.

RADIJSKE POSTAJE SKUPNOSTI:

- 1. podpirajo pravico do komunikacije, podpirajo svoboden pretok informacij in prepričanj, spodbujajo kreativno izražanje in prispevajo k demokratičnim procesom in pluralizmu družbe.*
- 2. Skrbijo za možnost izobraževanja, produkcije in distribucije znanja; spodbujajo lokalni ustvarjalni potencial in podpirajo lokalno tradicijo ter izvajajo program za dobro, zabavo, izobraževanje in razvoj svojih poslušalcev.*

¹ <https://amarc.radio/>

² <https://amarceurope.eu/>

³ <https://amarceurope.eu/who-we-are/amarc-charter/>

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

2. Skrbijo za možnost izobraževanja, produkcije in distribucije znanja; spodbujajo lokalni ustvarjalni potencial in podpirajo lokalno tradicijo ter izvajajo program za dobro, zabavo, izobraževanje in razvoj svojih poslušalcev.
3. Stremijo k temu, da so njihovi lastniki predstavniki lokalnih ali interesnih skupnosti.
4. Pri oblikovanju svoje programske politike so neodvisne od vlade, komercialnih in verskih inštitucij ter političnih strank.
5. Podpirajo pravice manjšin in marginaliziranih skupin in ščitijo kulturno in jezikovno različnost.
6. Prizadevajo si pošteno informirati svojo publiko, na podlagi informacij, ki jih dobijo iz različnih virov, in priznavajo pravico do odgovora vsaki osebi ali inštituciji, kadar pride do popačenih prikazov.
7. So ustanovljene kot organizacije, ki jim ni vodilo ustvarjanje dobička in s pomočjo različnih virov financiranja skrbijo za svojo neodvisnost.
8. Cenijo in spoštujejo prispevek prostovoljcev, upoštevajo pravico plačanih delavcev, da se pridružijo sindikatom in skrbijo za zadovoljive delovne pogoje za ene in druge.
9. Izvajajo vodstvene, programske in zaposlitvene prakse, ki nasprotujejo diskriminaciji in so odprte ter razumljive vsem podpornikom, osebju in prostovoljcem.
10. Spodbujajo izmenjave med skupnostnimi radijskimi postajami, uporabljajo komunikacije za razvoj boljšega razumevanja v podporo miru, toleranci, demokraciji in napredku.«

Tako kot na primer v Avstriji, Nemčiji, na Irskem in v drugih državah, katerih posamezne določbe ureditve medijske zakonodaje so prikazane v obrazložitvi predloga Zakona o medijih (ZMed-1), se svobodni in skupnostni mediji združujejo v **nacionalne zveze** oziroma **organizacije**, kot je leta 1993 ustanovljena Zveza svobodnih skupnostnih radiodifuznih postaj (**Verband Freier Rundfunk Österreich⁴**), ali Forum skupnostnih radijev Irske (**CRAOL - Community Radio Forum of Ireland⁵**).

Evropski forum skupnostnih medijev (**CMFE - Community Media Forum Europe⁶**), ustanovljen leta 2004 v Halleju v Nemčiji, ima kot vseevropsko podporno združenje tretjega medijskega sektorja 44 individualnih članov in 61 organizacij, od tega 20 nacionalnih federacij ali mrež iz 27 držav EU in šestih držav izven EU. Za obdobje 2023-2024 je bila v **odbor direktorjev** CMFE imenovana tudi Valentina Rajaković, direktorica Zavoda Radio Študent kot edine organizacije članice iz Republike Slovenije.

Steber medijske pluralnosti

Da je tretji sektor pomemben steber medijske pluralnosti vsakega zdravega demokratičnega pravnega sistema, države članice, in s tem tudi Republiko Slovenijo ter za področje medijev pristojno Ministrstvo za kulturo, med drugimi opozarjata **Svet Evrope⁷** in organizacija **UNESCO⁸**.

Svet Evrope skupnostne medije šteje za pomemben vir **lokalnih vsebin, kulturne in jezikovne raznolikosti, medijskega pluralizma, socialnega vključevanja in medkulturnega dialoga**.

⁴ <https://www.freier-rundfunk.at/>

⁵ <https://craol.ie/>

⁶ <https://cmfe.eu/>

⁷ <https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/community-media>

⁸ <http://en.unesco.org/themes/community-media-sustainability>

Zato so bila 31. januarja 2007 sprejeta **Priporočila ministrov Sveta Evrope državam članicam za medijski pluralizem in raznolikost medijskih vsebin**⁹, na kar se je **Evropski parlament** 25. septembra 2008 odzval z **Resolucijo o svobodnih in skupnostnih medijih**¹⁰, v kateri:

- 1. poudarja, da so svobodni in skupnostni mediji učinkovito sredstvo za krepitev kulturne in jezikovne raznolikosti, družbene vključenosti ter lokalne identitete, zaradi česar je sektor zelo raznolik;*
- 2. poudarja, da svobodni in skupnostni mediji pomagajo krepiti identiteto posebnih interesnih skupin, medtem ko članom teh skupin hkrati omogočajo, da sodelujejo z drugimi družbenimi skupinami, s čimer imajo pomembno vlogo pri spodbujanju strpnosti in pluralizma v družbi ter prispevajo k medkulturnemu dialogu;*
- 3. poudarja tudi, da svobodni in skupnostni mediji spodbujajo medkulturni dialog z izobraževanjem splošne javnosti, bojem proti negativnim stereotipom in popravljanjem podobe, ki jo ustvarjajo množični mediji v zvezi s skupnostmi znotraj družbe, ki jim grozi izključitev, kot so begunci, migranti, Romi ter druge etnične in verske manjšine; poudarja, da so svobodni in skupnostni mediji eno od obstoječih sredstev, ki olajšajo vključevanje priseljencev in tudi omogočajo prikrajšanim članom družbe, da postanejo dejavni udeleženci s sodelovanjem pri razpravah, ki so zanje pomembne; znanja in spretnosti;*
- 4. poudarja, da lahko imajo svobodni in skupnostni mediji pomembno vlogo v programih usposabljanja, pri katerih sodelujejo zunanje organizacije, vključno z univerzami, in strokovno neusposobljeni člani skupnosti ter delujejo kot dragoceno vozlišče za delovne izkušnje; poudarja, da usposabljanje ljudi na področju digitalnih, spletnih ter uredniških znanj in spretnosti, tako da sodelujejo pri dejavnostih svobodnih in skupnostnih medijev, zagotavlja koristna ter prenosljiva znanja in spretnosti;*
- 5. poudarja, da svobodni in skupnostni mediji delujejo kot pobudnik za lokalno ustvarjalnost, ker umetnikom in ustvarjalnim podjetnikom zagotavljajo javno platformo za preskušanje novih zamisli in konceptov;*
- 6. meni, da svobodni in skupnostni mediji prispevajo k cilju izboljšanja medijske pismenosti državljanov prek njihovega neposrednega vključevanja v oblikovanje in razširjanje vsebin ter spodbuja enote skupnosti na šolah, da pri mladih razvijajo občutek za skupnost, povečajo medijsko pismenost ter oblikujejo sklope spretnosti, ki se lahko potem uporabijo za sodelovanje pri svobodnih in skupnostnih medijih;*
- 7. poudarja, da svobodni in skupnostni mediji pomagajo krepiti pluralnost medijev, ker zagotavljajo dodatne vidike obravnavanja vprašanj, ki so bistvena za neko skupnost;*
- 8. poudarja, da so v primeru prenehanja delovanja ali neobstoja storitev javnih in komercialnih medijev na nekaterih območjih, vključno z oddaljenimi območji, ter zaradi težnje komercialnih medijev k zmanjševanju lokalnih vsebin, svobodni in skupnostni mediji edini vir lokalnih novic in informacij ter edini glas lokalnih skupnosti;*
- 9. pozdravlja dejstvo, da lahko svobodni in skupnostni mediji državljane bolj ozavestijo o obstoječih javnih službah in lahko spodbujajo sodelovanje državljanov pri javni razpravi;*
- 10. meni, da lahko svobodni in skupnostni mediji delujejo kot uspešno sredstvo približevanja Unije državljanom, tako da so usmerjeni na posebne ciljne skupine; priporoča državam članicam, da dejavneje sodelujejo s svobodnimi in skupnostnimi mediji, da bi z državljani vzpostavile tesnejši dialog;*

⁹ https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=09000016805d6be3

¹⁰ <https://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P6-TA-2008-0456+0+-DOC+XML+Vo//SL>

10. meni, da lahko svobodni in skupnostni mediji delujejo kot uspešno sredstvo približevanja Unije državljanom, tako da so usmerjeni na posebne ciljne skupine; priporoča državam članicam, da dejavnije sodelujejo s svobodnimi in skupnostnimi mediji, da bi z državljani vzpostavile tesnejši dialog;
11. opozarja, da je dobra kakovost svobodnih in skupnostnih medijev bistvena za izkoriščenje njihovega potenciala, in poudarja, da brez ustreznih finančnih sredstev takšna kakovost ni mogoča; ugotavlja, da so finančni viri svobodnih in skupnostnih medijev zelo različni, v splošnem pa dokaj omejeni, in priznava, da bi dodatna sredstva in digitalna prilagoditev sektorju svobodnih in skupnostnih medijev omogočili razširitev njegovega profila inovacij ter zagotovitev novih in nujnih storitev, ki prispevajo k dodani vrednosti obstoječih analognih storitev;
12. ugotavlja, da sektor nima potrebne podpore, ki je potrebna, da bi si lahko bolj prizadeval za izboljšanje svoje zastopanosti v EU in pri nacionalnih nosilcih odločanja ter stika z njimi;
13. poudarja, da morajo biti svobodni in skupnostni mediji politično neodvisni;
14. poziva Komisijo in države članice, naj upoštevajo elemente iz resolucije, tako da opredelijo svobodne in skupnostne medije kot medije, ki:
 - a) so nepridobitni in neodvisni od nacionalne in lokalne oblasti, sodelujejo predvsem pri dejavnostih javnega interesa in interesa civilne družbe ter si prizadevajo za jasno opredeljene cilje, ki vedno vključujejo družbene koristi in prispevajo k medkulturnemu dialogu;
 - b) so odgovorni skupnosti, ki so ji namenjeni, kar pomeni, da morajo skupnost obveščati o svojem delovanju in odločitvah, jih upravičiti in biti kaznovani v primeru morebitnih kršitev, tako da storitve še naprej nadzirajo interesi skupnosti in da se prepreči nastanek mrež »od zgoraj navzdol«;
 - c) omogočajo sodelovanje članov skupnosti pri ustvarjanju vsebine, pri čemer lahko ti sodelujejo pri vseh vidikih delovanja in upravljanja, vendar morajo biti osebe, ki so odgovorne za uredniške vsebine, ustrezno strokovno usposobljene;
15. svetuje državam članicam, brez negativnega vpliva na tradicionalne medije, da pravno priznajo svobodne in skupnostne medije kot ločeno skupino poleg komercialnih in javnih medijev, če tega še niso naredile,;
16. poziva Komisijo, da svobodne in skupnostne medije upošteva kot nadomestno možnost, rešitev od spodaj navzgor za povečanje pluralnosti medijev pri oblikovanju kazalnikov za pluralnost medijev;
17. poziva države članice k dejavnejši podpori svobodnih in skupnostnih medijev, da se zagotovi pluralnost medijev, če ta podpora ne škoduje javnim medijem;
18. poudarja vlogo, ki jo lahko imajo lokalni, regionalni in nacionalni organi pri podpori ter spodbujanju svobodnih in skupnostnih medijev, tako da zagotovijo ustrezno infrastrukturo, skupaj s podporo v okviru programov za spodbujanje izmenjave najboljših praks, na primer programa Skupnosti »Regije za gospodarsko spremembo« (prej Interreg);
19. poziva države članice, da dajo na voljo spekter televizijskih in radijskih analognih in digitalnih frekvenc, ob upoštevanju da se storitve svobodnih in skupnostnih medijev ne ocenjujejo glede na oportunitetne stroške ali upravičene stroške dodeljevanja spektra, ampak glede na njihovo družbeno vrednost;
20. priznava, da ima na eni strani le majhen delež sektorja znanje in izkušnje, da zaprosi za pomoč EU in jo izkoristi, medtem ko na drugi strani finančni uradniki ne poznajo potenciala svobodnih in skupnostnih medijev;
21. priznava, da bi lahko sektor bolje izkoristil programe financiranja Skupnosti, če prispevajo k ciljem svobodnih in skupnostnih medijev, prek izvajanja niza posebnih programov, kot sta Evropski sklad za regionalni razvoj in Evropski socialni sklad, ter možnost izobraževanja in usposabljanja novinarjev s programi vseživl-

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

jenjskega učenja in drugimi programi; vendar poudarja, da morajo sredstva izhajati predvsem iz nacionalnih, lokalnih in drugih virov;

22. poziva svobodne in skupnostne medije, naj ustanovijo evropsko internetno platformo, prek katere bodo razširjali koristne in pomembne informacije za sektor ter tako spodbujali mrežno povezovanje in izmenjavo najboljših praks;

23. naroči svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje Svetu, Komisiji, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru in Odboru regij ter vladam in parlamentom držav članic."

11. februarja 2009 je sledila **Deklaracija Odbora ministrov Sveta Evrope o vlogi skupnostnih medijev pri spodbujanju družbene kohezije in medkulturnega dialoga**¹¹, **Priporočila ministrov Sveta Evrope državam članicam glede medijskega pluralizma in transparentnosti medijskega lastništva**¹² pa so bila objavljena 7. marca 2018.

UNESCO se zavzema, da se dolgoročna vidnost skupnostnih medijev spodbuja s podpornimi politikami in strategijami, vključno z opredelitvijo v zakonodaji, poštenim dostopom do etra in dovoljenj, trajnostnimi viri financiranja in vključevanjem v razmislek o digitalni tranziciji. V ta namen so bila na dogodku UNESCO - »**Trajnost skupnostnih medijev: Krepitev politik in financiranja**« septembra 2015 v Parizu sprejeta **Priporočila za trajnost skupnostnih medijev**¹³ in nato še **Trajnost skupnostnih medijev: Niz politik**¹⁴ (razvit v sodelovanju s Centrom za pravo in demokracijo (Centre for Law and Democracy) v obliki priporočil, izoblikovanih za pomoč medijskim regulatorjem in državnim institucijam, da bi lahko zagotovile regulatorno okolje, ki bo prepoznalo vrednost skupnostnih medijev in podpiralo njihovo dolgoročno trajnost).

Temeljni študiji področja tretjega medijskega sektorja svobodnih skupnostnih medijev sta Stanje skupnostnih medijev v Evropski uniji (**The state of community media in the European Union**¹⁵), ki je bila objavljena septembra 2007 in jo je za Odbor za kulturo in izobraževanje Evropskega parlamenta pripravila organizacija Kern European Affairs - KEA iz Belgije, ter Spodbujanje družbene kohezije: vloga skupnostnih medijev (**Promoting social cohesion: the role of community media**¹⁶), ki je bila objavljena julija 2008 in jo je za skupino strokovnjakov o raznolikosti medijev Sveta Evrope pripravil Peter Maynard Lewis z Oddelka za medije in informacijsko družbo na Direktoratu za človeške pravice in pravne zadeve Sveta Evrope.

Glede na raziskavo *Stanje skupnostnih medijev v Evropski uniji* so »skupnostni mediji« **nepridobitni, odprti in odgovorni skupnosti**, ki so ji namenjeni, na njih v večini delajo prostovoljci. Kot taki tvorijo posebno podskupino znotraj medijskega sektorja.

11 https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d1bd1

12 https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=0900001680790e13

13 http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/news/community_media_sustainability_recommendations_en.pdf

14 <https://en.unesco.org/community-media-sustainability/policy-series>

15 [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2007/408943/IPOL-CULT_ET\(2007\)408943_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2007/408943/IPOL-CULT_ET(2007)408943_EN.pdf)

16 <https://rm.coe.int/1680483b32>

Namen te študije je prikazati, kako so skupnostni mediji organizirani po vsej Evropski uniji in kako poseben je njihov prispevek k medijskemu pluralizmu ter drugim družbeno-političnim ciljem.

Navaja, da gre v Republiki Sloveniji za **delno priznanje sektorja**:

»V Sloveniji 80. člen ZMed študentski radio prepozna kot skupnostni medij: 'Študentska organizacija je lahko izdajatelj radijskega ali televizijskega programa, če večino programskih vsebin ustvarjajo in razširjajo študenti in so te primarno namenjene študentskemu občinstvu in če presežek prihodkov nad odhodki uporablja izključno za namene, za katere je bila ustanovljena, v skladu z zakonom o samoupravni skupnosti študentov Slovenije in študentsko ustavo.'«

Toda taka definicija študentskega radia pade pod **širšo kategorijo radijskih postaj posebnega pomena**, v katero sodijo tudi druge komercialne lokalne radijske postaje. Posledično se tako komercialni lokalni izdajatelji kot iniciative skupnostnih medijev potegujejo za **iste radijske frekvence** in **javne podpore** iz sklada v višini treh odstotkov sredstev, zbranih z RTV naročnino. Glede na izsledke raziskave razmere v Sloveniji pokažejo, da zakonodaja, ki ni v popolnosti razvita in ki ne določa posebnih namenov skupnostnih medijev, ne more učinkovito poskrbeti za potrebe in koristi tega tretjega medijskega sektorja.

Na vprašanje, ali mediji tretjega sektorja prispevajo k družbeni koheziji ali jo ogrožajo, študija *Spodbujanje družbene kohezije: vloga skupnostnih medijev* odgovarja, da dokazi kažejo, da je sektor zelo pomemben pri **družbeni koheziji** in **aktivnem državljanstvu**, zlasti za manjšinske etnične skupnosti, begunske in migrantske skupnosti.

Glede na povzetek ukrepov, ki jih za podporo medijev tretjega sektorja priporočajo AMARC, CMFE in Odbor za kulturo in izobraževanje Evropskega parlamenta, se Svetu Evrope predlaga, da države članice spodbuja, da ustvarjajo **zakonodajno infrastrukturo**, brez katere se skupnostni mediji ne morejo razvijati. Da ohranjajo **analogne frekvence**, ki jih bodo v posameznih državah potrebovali tudi po digitalnem prehodu, in da zagotovijo, da skupnostni mediji niso prikrajšani v digitalnem okolju. Da prepoznajo družbeno vrednost skupnostnih medijev in njihove vloge kot nekakšnega **lokalnega javnega servisa**, tako da namenijo sredstva za podporo tega sektorja, in sicer neposredno **s podporami** kot v Franciji, **s podelitvijo dela pristojbine za dovoljenja** (Irska, nekatere zvezne dežele Nemčije), **z znižanjem stroška dovoljenj** ali neposredno **s financiranjem projektov** v okviru državnih programov, usmerjenih na področja zdravja, razvoja skupnosti, izobraževanja, družbenega vključevanja, podpore za manjšinske etnične skupnosti ipd.

Indikator dostopa do skupnostnih medijev

Center za pluralnost in svobodo medijev (**The Centre for Media Pluralism and Media Freedom - CMPF**¹⁷) od leta 2013 s podporo EU in Inštituta evropske univerze izvaja in razvija edino kontinuirano raziskavo ocen groženj pluralnosti medijev v državah članicah in državah kandidatkah za članstvo v EU, zadnja je Nad-

¹⁷ <https://cmpf.eui.eu/about/>

zor pluralnosti medijev 2023 (**The Media Pluralism Monitor 2023**¹⁸), ki je nastala na osnovi podatkov za 2022. Dodatna študija¹⁹ poročila pa se glede na podatke MPM med letoma 2020 in 2023 osredotoča prav na **lokalne in skupnostne medije** v Evropi oziroma v 27 članicah EU in petih državah kandidatkah (Albanija, Črna gora, Severna Makedonia, Srbija in Turčija). Prvič sta bili pilotsko v poročilo MPM 2023 zajeti tudi Ukrajina in Moldavija.

Raziskovalci CMPF in nacionalne raziskovalne skupine (za Slovenijo **dr. Marko Milosavljević** in **Romana Biljak Gerjevič** s Fakultete za družbene vede Univerze v Ljubljani²⁰) analizirajo 200 spremenljivk za 20 indikatorjev študije MPM. Pet za vsako od štirih glavnih področij: Osnovna zaščita (Fundamental protection), Pluralnost trga (Market plurality), Politična neodvisnost (Political independence) in Družbena vključenost (Social inclusiveness), h kateri sodi tudi **Indikator dostopa do medijev za lokalne in regionalne skupnosti in za skupnostne medije** (Indicator on Access to media for local/regional communities and for community media).

Medtem ko sta glavni težavi za pluralnost medijev v Sloveniji **politična podrejenost javnih medijev** in **lastniški nadzor zasebnih medijev**, so skupnostni mediji definirani kot mediji, ki so nepridobitni in odgovorni skupnosti, ki naj bi ji bili namenjeni. Odprti so za participacijo članov skupnosti pri oblikovanju programskih vsebin. Kot taki so **posebna skupina znotraj medijskega sektorja**, ob komercialnih in javnih medijih. Skupnostni mediji naslavljajo posebne ciljne skupine in družbena dobrobit je v ospredju njihovega zanimanja.

Indikator dostopa do medijev za lokalne in regionalne skupnosti in za skupnostne medije pa presoja, ali imajo lokalne in regionalne skupnosti zajamčen dostop do medijev tako v smislu **pravne zaščite** kot politik in **finančnih podpor**, zaobjema pa tudi skupnostne medije, tako z vidika pravnih in praktičnih garancij za dostop do medijskih platform in neodvisnosti kot z vidika ukrepov politik.

Pokaže, da medijske zakonodaje večine držav **ne prepoznavajo** skupnostnih medijev kot posebne kategorije, njihov obstoj in neodvisnost, vključno z dostopom do finančnih podpor, pa je pogosto varovan le s splošnimi določili medijske zakonodaje.

Če je bila Republika Slovenija med obravnavanimi državami še v poročilu MPM 2020 glede na indikator dostopa do medijev za lokalne in regionalne skupnosti in za skupnostne medije v **najbolj rizični**, rdeči skupini držav, je v poročilu MPM 2023, čeprav se razmere tako za lokalne kot skupnostne medije niso bistveno spremenile (razen tega, da je Zavod Radio Študent ponovno pridobil sofinanciranje iz naslova ustanovitelja - Študentske organizacije Univerze v Ljubljani, kar navaja tudi poročilo za Slovenijo), uvrščena med **srednje rizično**, rumeno skupino držav.

¹⁸ <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor-2023/>

¹⁹ <https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/75950/QM-07-23-384-EN-N%5b84%5d.pdf>

²⁰ https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/75738/slovenia_results_mpm_2023_cmpf.pdf

PREDLOG ZAKONA O MEDIJIH (ZMED-1)

Predlog Zakona o medijih (ZMed-1) **ne depolitizira medijske politike** in njenega izvajanja v Republiki Sloveniji. Politično motivirane odločitve ministrstva in ministra za kulturo, kot je bila denimo v letu 2021, da se Zavodu Radio Študent za prijavo, ki je glede na obseg in kakovost medijskih vsebin povsem primerljiva s prejšnjimi leti, ko so bile prijave ocenjene s skoraj maksimalnim možnim številom točk in sofinanciranjem, dodeli nič sredstev, bodo še naprej mogoče.

V skladu s 15. členom predloga bo o razdelitvi sredstev na podlagi javnih pozivov ali javnih razpisov še naprej na predlog strokovne komisije **odločal pristojni minister**, ki izmed strokovnjakov za področje medijev tudi imenuje člane te strokovne komisije. Prav tako pa bo postopek razpisov, pogoje za sodelovanje na razpisih ter kriterije in merila za presojo in ocenjevanje vlog prijaviteljev, ki jih v predlogu zakona ni, **podrobneje z uredbo določila** in po potrebi tudi spreminjala **Vlada Republike Slovenije**.

Pravna podlaga za razvoj in obstoj nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev

Predlog Zakona o medijih (ZMed-1) **ne prinaša** pravne podlage za obstoj in razvoj nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev tretjega medijskega sektorja. Že na ravni pomena izrazov (3. člen predloga) razlika med **pridobitnimi in nepridobitnimi** pravnimi subjekti na področju medijev ni posebej definirana, kar bi bilo moč s tem, da se doda »**pridobitnega ali nepridobitnega**«, urediti v točki 12. Temeljni akt izdajatelja je akt, ki ga sprejme najvišji organ izdajatelja in v katerem poleg prvin svoje organiziranosti in delovanja kot »**pridobitnega ali nepridobitnega**« pravnega subjekta ureja tudi vprašanja, ki jih določa ta zakon (npr. sestavo uredništva, razmerja med izdajateljem in uredništvom, medsebojna razmerja znotraj uredništva, postopek za imenovanje in razrešitev odgovornega urednika ...).

Brez državnih pomoči medijem v večinskem deležu že financiranih iz javnih sredstev

Predlog Zakona o medijih (ZMed-1) v 14. členu (državne pomoči medijem) korenito posega na področje **sofinanciranja javnega interesa na področju medijev**, čeprav bo postopek razpisov, pogoje za sodelovanje na razpisih ter kriterije in merila za presojo in ocenjevanje vlog prijaviteljev podrobneje z uredbo še določila Vlada Republike Slovenije. Ob številnih novih oblikah državnih pomoči pa predvideva tudi številne **omejitve**, od katerih so nekatere **izrazito škodljive** za obstoj in razvoj tako celotnega tretjega sektorja nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev kot obeh obstoječih študentskih radijskih programov posebnega pomena.

V prvi alineji 4. točke 14. člena (državne pomoči medijem) je tako določeno, da finančne podpore za namene iz prvega odstavka tega člena **ne morejo pridobiti izdajatelji**, ki so pod neposrednim ali posrednim **prevladujočim** vplivom, posamično ali skupaj, Republike Slovenije, samoupravnih lokalnih skupnosti in *Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.*

drugih oseb javnega prava ali političnih strank. Glede na drugo alinejo pa enako velja za izdajatelje, katerih mediji **so v večinskem deležu že financirani iz drugih javnih sredstev**, kar pa so glede na obstoječe vire financiranja in priporočil za njihovo čim večjo diverzifikacijo tudi vsi mediji tretjega sektorja nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev in oba obstoječa študentska radijska programa posebnega pomena, ki so ustanovljeni in delujejo kot **nepridobitne, neprofitne in od drugih oseb neodvisne nevladne organizacije v skladu z Zakonom o nevladnih organizacijah (ZNorg)**.

Zato bi bilo nujno dodati izjemo v drugo alinejo 4. točke 14. člena (državne pomoči medijem), da bi se ta glasila: »(4) Finančne podpore za namene iz prvega odstavka tega člena ne morejo pridobiti:

- izdajatelji, katerih mediji so v večinskem deležu že financirani iz drugih javnih sredstev, **razen če gre za nepridobitne, neprofitne in od drugih oseb neodvisne nevladne organizacije v skladu z Zakonom o nevladnih organizacijah (ZNorg)**«.

Enako problematično je za nekatere iz tretjega sektorja nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev, obstoječih lokalnih radijskih ali televizijskih programov posebnega pomena in še posebej obeh študentskih radijskih programov posebnega pomena določilo, da do državnih podpor niso upravičeni izdajatelji, ki so pod **neposrednim ali posrednim prevladujočim vplivom**, posamično ali skupaj, Republike Slovenije, samoupravnih lokalnih skupnosti in drugih oseb javnega prava ali političnih strank.

Glede na drugo alinejo točke 5. je namreč prevladujoč vpliv zagotovljen tudi takrat, kadar Republika Slovenija, samoupravne lokalne skupnosti oziroma druge osebe javnega prava ali politične stranke posamično ali skupaj v izdajatelju neposredno ali posredno prek druge gospodarske družbe ali druge pravne osebe zasebnega prava **nastopajo kot ustanovitelji**, kar pa so v posameznih primerih kot nepridobitne, neprofitne in od drugih subjektov neodvisne nevladne organizacije v skladu z Zakonom o nevladnih organizacijah (ZNorg) ustanovljeni in delujoči lokalni radijski ali televizijski programi posebnega pomena **samoupravne lokalne skupnosti**, v primeru študentskih radijskih programov posebnega pomena pa **študentski organizaciji**.

Zato bi bilo nujno dodati izjemo tudi v drugo alinejo 5. točke 14. člena (državne pomoči medijem), da bi se ta glasila: »(5) Prevladujoč vpliv iz prejšnjega odstavka je zagotovljen, kadar Republika Slovenija, samoupravne lokalne skupnosti oziroma druge osebe javnega prava ali politične stranke, posamično ali skupaj:

- v izdajatelju neposredno ali posredno prek druge gospodarske družbe ali druge pravne osebe zasebnega prava nastopajo kot ustanovitelji, **razen če gre za nepridobitne, neprofitne in od drugih subjektov neodvisne nevladne organizacije v skladu z Zakonom o nevladnih organizacijah (ZNorg)**«.

Ohranjanje novinarskih delovnih mest, pravna zaščita in trajnejša socialna varnost

Realnosti obstoja študentskih radijskih programov posebnega pomena in tretjega sektorja nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev na sploh predlog Zakona o medijih (ZMed-1) ne upošteva tudi v 15. členu (postopek dodelitve državne pomoči).

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

Ta v prvi in drugi alineji 7. točke za prednostne kriterije in merila določi **ohranjanje novinarskih delovnih mest** za nedoločen čas in zagotavljanje **visoke stopnje pravne zaščite** in **trajnejše socialne varnosti** tako zaposlenim kot pogodbeno vezanim novinarjem, programskim delavcem in drugim ključnim delavcem v medijih, čeprav v prvem primeru programske vsebine ustvarjajo večinoma **študentje**, v drugem pa je tudi veliko dela **prostovoljcev**.

Zato je v točki 8. nujna **izjema za študentske radijske in televizijske programe ter nepridobitne medije posebnega pomena**, da bi se ta glasila: »(8) Prednostni kriteriji in merila iz prejšnjega odstavka pomenijo dodatno število točk, ki jih prejmejo projekti, ki te kriterije in merila izpolnjujejo. **V primeru prve in druge alineje prejšnje točke istega člena to ne velja za študentske radijske in televizijske programe ter nepridobitne medije posebnega pomena.**«

Kvote lastne programske produkcije in za predvajanje slovenske glasbe

Predlog Zakona o medijih (ZMed-1) **niža do sedaj veljavne kvote lastne programske produkcije** za medije s statusom posebnega pomena, čeprav so ravno zaradi te v javnem interesu tako na področju medijev kot kulture na sploh, glede na predlagano definicijo **glasbe v slovenskem jeziku** pa znatno **oža nabor obstoječih in ustreznih skladb**. Ker je definicija bistveno ožja, gre zgolj za skladbe v slovenskem jeziku, kvote pa so ostale iste, denimo 25 odstotkov za lokalne, študentske in nepridobitne radijske in televizijske programe, vendarle gre za **bistveno manjši nabor obstoječih skladb** za predvajanje, kot v primeru prejšnje, širše definicije, ki je obsegala tako instrumentalno glasbo kot dela slovenskih avtorjev v tujih jezikih.

Iz navedenega razloga bi bilo smiselno predvsem v prid ostalim ustvarjalcem glasbe pri nas ustrezno predlagane kvote skladb v slovenskem jeziku v 2. točki 23. člena (delež glasbe v slovenskem jeziku) predloga za polovico **znižati** za lokalne, študentske in nepridobitne radijske in televizijske programe in jih določiti na **12,5 odstotka**, da bi se točka glasila: »(2) V primeru radijskih in televizijskih programov Radiotelevizije Slovenija znaša delež iz prejšnjega odstavka 40 odstotkov, v primeru lokalnih, študentskih in nepridobitnih radijskih in televizijskih programov s statusom posebnega pomena pa **12,5 odstotka.**«

Študentska organizacija kot ustanovitelj ali soustanovitelj izdajatelja

Od uveljavitve leta 1994 naprej so v veljavi **neustrezna določila** za **študentske radijske in televizijske programe posebnega pomena**, ki jih v enaki obliki kot veljavna zakonodaja v 80. členu ohranja tudi predlog Zakona o medijih (ZMed-1) v po novem 27. členu (študentski radijski in televizijski programi posebnega pomena), po katerem je *»študentska organizacija lahko izdajatelj študentskega radijskega ali televizijskega programa posebnega pomena, ali obeh teh programov, če programske vsebine ustvarjajo in razširjajo večinoma študentje in so pretežno namenjene študentski javnosti in če uporablja presežek prihodkov nad odhodki samo za izvajanje dejavnosti, za katero je ustanovljena, v skladu z zakonom, ki ureja delovanje in dejavnost samoupravne skupnosti študentov Slovenije, in s svojim ustanovitvenim aktom.*«

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

Tako v primeru Radia Študent (od leta 1973) kot Mariborskega radia študent (od leta 1990) kot edinih programov s tem statusom študentska organizacija ni izdajatelj, ampak **ustanovitelj** ali **soustanovitelj** izdajatelja, v skladu z izjemo v ZNOrg ustanovljenih nevladnih organizacij.

S tem obe postaji zagotavljata visoke standarde novinarske avtonomije in uredniške neodvisnosti ter omogočata participacijo zaposlenih, drugih sodelavcev in članov uredništva pri imenovanju vodilnih funkcij zastopnika in odgovornega urednika ter oblikovanju programske sheme.

Zaradi **javnega interesa**, ki ga zastopata, in da morebitni drugi mediji s statusom študentskega radijskega ali televizijskega programa posebnega pomena ne bi bili pod neposrednim političnim vplivom izvršnih organov oblik študentskega organiziranja, bi bilo v predlogu ZMed-1 27. člen nujno spremeniti, da bi ustrezal dejanskemu stanju in **onemogočil** neposredni **politični vpliv** na tovrstne medije.

In da bi se glasil, da je lahko študentska organizacija **ustanovitelj** ali **soustanovitelj izdajatelja** študentskega radijskega ali televizijskega programa posebnega pomena, ali obeh teh programov, če programske vsebine ustvarjajo in razširjajo večinoma študentje in so pretežno namenjene študentski javnosti in če uporablja presežek prihodkov nad odhodki samo za izvajanje dejavnosti, za katero je ustanovljena **kot nepridobitna, neprofitna in od drugih subjektov neodvisna nevladna organizacija**, v skladu z zakonom, ki ureja delovanje in dejavnost samoupravne skupnosti študentov Slovenije, zakonom, ki opredeljuje nevladne organizacije, in s svojim ustanovitvenim aktom, **ki zagotavlja visoke standarde novinarske avtonomije in uredniške neodvisnosti ter omogoča participacijo zaposlenih, drugih sodelavcev in članov uredništva pri imenovanju vodilnih funkcij zastopnika in odgovornega urednika ter oblikovanju programske sheme.**

Ker so se v primeru Zavoda Radia Študent s strani predstavnikov ustanovitelja, Študentske organizacije Univerze v Ljubljani, v zadnjih letih že večkrat pojavile tendence, da bi se ŠOU v Ljubljani zaradi nezmožnosti vplivanja na programske vsebine in uredniške odločitve želel tako kot v primeru nekaterih drugih zavodov (npr. Zavod Hostel Celica) **znebiti** od prejšnjih oblik študentskega organiziranja podedovanih **ustanoviteljskih pravic in obveznosti**, bi bilo smotno v besedilo novega Zakona o medijih tudi dodati: **»Odprodajo ali prenos ustanoviteljskih ali soustanoviteljskih pravic v izdajatelju študentskega radijskega ali televizijskega programa posebnega pomena je moč izpeljati zgolj s predhodnim soglasjem Ministrstva za kulturo in agencije, če ugotovita, da delovanje izdajatelja študentskega radijskega ali televizijskega programa posebnega pomena ni več v javnem interesu.»**

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

NEPRIDOBITNI RTV PROGRAMI POSEBNEGA POMENA IN TRETJI SEKTOR SVOBODNIH SKUPNOSTNIH MEDIJEV

Predlagatelj se s predlogom Zakona o medijih (ZMed-1) tretjemu sektorju nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev najbolj približa v **28.** členu, kjer so definirani **nepridobitni radijski in televizijski programi posebnega pomena**. Tako kot pričakujejo številni drugi kot nevladne organizacije vzpostavljeni mediji, naj predlagatelj status nepridobitnih radijskih in televizijskih programov razširi na **vse nepridobitne medije posebnega pomena**, ki zagotavljajo večinski delež izvernih lastnih programskih vsebin, in pogoje zanj uskladi ne zgolj z načelom **nepridobitnosti**, ampak tudi načeloma **neprofitnosti** in **neodvisnosti** od drugih oseb, kot jih definira Zakon o nevladnih organizacijah (ZNorg).

28. člen ZMed-1 naj se razširi na »**vse nepridobitne medije posebnega pomena**«. Doda se lahko opredelitev iz neuveljavljenega predloga ZMed-E: »**v primeru tiskanega medija ali elektronske publikacije redno zagotavlja večinski delež izvernih splošnoinformativnih programskih vsebin, programskih vsebin s področja preiskovalnega novinarstva, programskih vsebin, namenjenih spremljanju in kritični refleksiji kulture in umetnosti, ali drugih zahtevnejših, specifičnih, inovativnih in manj zastopanih novinarskih zvrsti, vrst in žanrov.**«

Pogoje za pridobitev statusa nepridobitnega medija posebnega pomena naj uskladi še z načeli nonprofitnosti in neodvisnosti od drugih oseb, kot jih definira Zakon o nevladnih organizacijah (ZNorg): »**in se v primeru prenehanja, po poravnavi vseh obveznosti, njeno premoženje prenese na drugo nevladno organizacijo z enakim ali podobnim namenom ali nepridobitno pravno osebo javnega prava**«; ter »**če imajo predstavniki države, samoupravnih lokalnih skupnosti, drugih oseb javnega prava, nosilcev javnih pooblastil, mednarodnih medvladnih organizacij, političnih strank, sindikatov, zbornic in gospodarskih družb, ter fizične osebe, ki na trgu samostojno opravljajo pridobitno dejavnost, ali predstavniki drugih oseb, ki niso nepridobitne, v njenem poslovodnem organu, organu upravljanja ali organu nadzora skupaj manj kot četrtno glasov**«.

Ker večino programskega dela v tretjem sektorju nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev, tako v okviru nepridobitnih kot študentskih medijev posebnega pomena opravijo prostovoljci in drugi zunanji sodelavci, bi bilo pri pogoju »**ima sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas ali zagotovljeno drugo dolgotrajno sodelovanje z najmanj dvema novinarjema oziroma programskima delavcema**«, smotrno upoštevati rešitev iz predstavljenega modela Danske, da so »**to lahko tudi zunanji sodelavci, ki morajo skupaj doseči število delovnih ur dveh redno zaposlenih.**«

Obstoj in razvoj tretjega sektorja nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev

Pravna podlaga za obstoj in razvoj, sistemsko financiranje ter dostop do analognih in digitalnih frekvenc nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev tretjega medijskega sektorja naj se v skladu z definicijami *Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.*

in priporočili UNESCO, odbora ministrov Sveta Evrope, resolucije Evropskega parlamenta ipd. tudi v Republiki Sloveniji naposled vzpostavi na osnovi določil, da tovrstni mediji z notranjimi akti **omogočajo participacijo** zaposlenih, drugih sodelavcev in članov uredništva pri imenovanju vodilnih funkcij zastopnika in odgovornega urednika ter oblikovanju programske sheme, da so pri oblikovanju programske politike **neodvisni** od vlade, komercialnih in verskih inštitucij ter političnih strank, da zagotavljajo **transparentnost lastništva in virov financiranja** medija, da so odgovorni do skupnosti in da omogočajo **vključevanje** pripadnikov skupnosti, ki so ji namenjeni, v oblikovanje in izvajanje programskih vsebin, da izvajajo **neformalna izobraževanja in medijsko opismenjevanje** na področju medijskih poklicev ter da podpirajo **pravice manjšin in marginaliziranih skupin** in ščitijo kulturno in jezikovno **različnost**.

Za to, da se v okviru predloga Zakona o medijih (ZMed-1) in **statusa nepridobitnih medijev posebnega pomena** vzpostavi pravna podlaga za obstoj in razvoj tretjega sektorja nepridobitnih svobodnih skupnostnih medijev, sta dve možnosti.

Ali se doda **28. a člen (nepridobitni mediji posebnega pomena - svobodni skupnostni mediji)**:

(1) Status nepridobitnega medija posebnega pomena - svobodnega skupnostnega medija pridobi izdajatelj, ki ob pogojih iz 28. člena izpolnjuje še naslednje pogoje:

- z notranjimi akti omogoča participacijo zaposlenih, drugih sodelavcev in članov uredništva pri imenovanju vodilnih funkcij zastopnika in odgovornega urednika ter oblikovanju programske sheme;
- je pri oblikovanju programske politike neodvisen od vlade, komercialnih in verskih inštitucij ter političnih strank;
- zagotavlja transparentnost lastništva in virov financiranja medija;
- je odgovoren do skupnosti in omogoča vključevanje pripadnikov skupnosti, ki ji je namenjen, v oblikovanje in izvajanje programskih vsebin;
- izvaja neformalna izobraževanja in medijsko opismenjevanje na področju medijskih poklicev;
- podpira pravice manjšin in marginaliziranih skupin in ščiti kulturno in jezikovno različnost.

(2) Status nepridobitnega medija posebnega pomena - svobodnega skupnostnega medija se upošteva kot prednostno merilo na javnih pozivih in javnih razpisih za uresničevanje javnega interesa na področju medijev ter pri dostopu do javne infrastrukture.

Ali da se 28. člen, kjer so v predlogu Zakona o medijih (ZMed-1) definirani nepridobitni radijski in televizijski programi posebnega pomena in ki bi moral zajeti vse nepridobitne medije posebnega pomena, razširi z alinejami: »• z notranjimi akti omogoča participacijo zaposlenih, drugih sodelavcev in članov uredništva pri imenovanju vodilnih funkcij zastopnika in odgovornega urednika ter oblikovanju programske sheme; • je pri oblikovanju programske politike neodvisen od vlade, komercialnih in verskih inštitucij ter političnih strank; • zagotavlja transparentnost lastništva in virov financiranja medija; • je odgovoren do skupnosti in omogoča vključevanje pripadnikov skupnosti, ki ji je namenjen, v oblikovanje in izvajanje programskih vsebin; • izvaja neformalna izobraževanja in medijsko opismenjevanje na področju medijskih poklicev; • podpira pravice manjšin in marginaliziranih skupin in ščiti **kulturno in jezikovno različnost.**«

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

Tako bi 28. člen (nepridobitni mediji posebnega pomena) določal:

(1) Status nepridobitnega radijskega ali televizijskega programa posebnega pomena pridobi izdajatelj, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- v dnevnem oddajnem času med 5. in 19. uro, če gre za radijski program, oziroma med 8. in 22. uro, če gre za televizijski program, zagotavlja najmanj 20 odstotkov programskih vsebin lastne produkcije, in sicer izvernih splošnoinformativnih programskih vsebin, programskih vsebin s področja preiskovalnega novinarstva, programskih vsebin, namenjenih spremljanju in kritični refleksiji kulture in umetnosti, izobraževalnih vsebin, ali drugih zahtevnejših, specifičnih, inovativnih in manj zastopanih novinarskih zvrsti, vrst in žanrov;

- **v primeru tiskanega medija ali elektronske publikacije redno zagotavlja večinski delež izvernih splošnoinformativnih programskih vsebin, programskih vsebin s področja preiskovalnega novinarstva, programskih vsebin, namenjenih spremljanju in kritični refleksiji kulture in umetnosti, ali drugih zahtevnejših, specifičnih, inovativnih in manj zastopanih novinarskih zvrsti, vrst in žanrov;**

- ni ustanovljen z namenom opravljanja pridobitne dejavnosti ali z namenom pridobivanja dobička ali z namenom razvoja, olajševanja ali pospeševanja pridobitne dejavnosti svojih ustanoviteljev, družbenikov ali članov;

- v skladu s svojim ustanovitvenim aktom dobiček ali presežek prihodkov nad odhodki uporablja izključno za doseganje namenov ali ciljev na področju izdajanja nepridobitnega programa in svojega premoženja ne deli med svoje ustanovitelje, družbenike, člane ali druge osebe **in se v primeru prenehanja, po poravnavi vseh obveznosti, njeno premoženje prenese na drugo nevladno organizacijo z enakim ali podobnim namenom ali nepridobitno pravno osebo javnega prava;**

- **če imajo predstavniki države, samoupravnih lokalnih skupnosti, drugih oseb javnega prava, nosilcev javnih pooblastil, mednarodnih medvladnih organizacij, političnih strank, sindikatov, zbornic in gospodarskih družb, ter fizične osebe, ki na trgu samostojno opravljajo pridobitno dejavnost, ali predstavniki drugih oseb, ki niso nepridobitne, v njenem poslovodnem organu, organu upravljanja ali organu nadzora skupaj manj kot četrtno glasov;**

- plače njegovih zaposlenih ter nadomestila za plače članov organov upravljanja in nadzora pri izdajatelju ter druga nadomestila (potni stroški, dnevnice itd.) ne presegajo tarif, ki jih veljavni predpisi in kolektivna pogodba zaposlenih v kulturi določajo za javne zavode;

- če imajo predstavniki države, samoupravnih lokalnih skupnosti, drugih oseb javnega prava, nosilcev javnih pooblastil, mednarodnih medvladnih organizacij, političnih strank, sindikatov, zbornic in gospodarskih družb, ter fizične osebe, ki na trgu samostojno opravljajo pridobitno dejavnost, ali predstavniki drugih oseb, ki niso nepridobitne, v njenem poslovodnem organu, organu upravljanja ali organu nadzora skupaj manj kot četrtno glasov;

- plače njegovih zaposlenih ter nadomestila za plače članov organov upravljanja in nadzora pri izdajatelju ter druga nadomestila (potni stroški, dnevnice itd.) ne presegajo tarif, ki jih veljavni predpisi in kolektivna pogodba zaposlenih v kulturi določajo za javne zavode;

- ima sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas ali zagotovljeno drugo dolgotrajno sodelovanje z najmanj dvema novinarjema oziroma programskima delavcema **(to so lahko tudi sodelavci, ki morajo skupaj doseči število delovnih ur dveh redno zaposlenih)**, razen če gre za program, ki je namenjen

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali Evropske izvajalske agencije za izobraževanje in kulturo (EACEA). Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti EACEA.

obveščanju pripadnikov manjšinskih etničnih in narodnih skupnosti.

Če se pravna podlaga za obstoj in razvoj tretjega sektorja svobodnih skupnostnih medijev ne določi z razširitvijo 28. člena (nepridobitni mediji posebnega pomena), ampak z dodatnim 28. a členom (nepridobitni mediji posebnega pomena - svobodni skupnostni mediji), je treba tudi v 29. členu (pravna podlaga za sprejem splošnega akta) dodati »**ter nepridobitnega svobodnega skupnostnega medija posebnega pomena**«, da se ta glasi: »Agencija sprejme splošni akt, v katerem podrobneje določi postopek pridobitve oziroma odvzema statusa **lokalnega in študentskega programa, nepridobitnega in nepridobitnega svobodnega skupnostnega medija posebnega pomena** ter postopek za dovolitev razširjanja lokalnih radijskih in televizijskih programov v mreži.«

Prednost pri pravici razširjanja na prizemni radiodifuziji

Glede na posebno mesto in vlogo pri izvajanju javnega interesa na področju medijev, pa tudi kulture, aktivnega državljanstva, manjšin, drugih marginaliziranih družbenih skupin ipd. tretjega sektorja svobodnih skupnostnih medijev (ki z notranjimi akti **omogočajo participacijo** zaposlenih, drugih sodelavcev in članov uredništva pri imenovanju vodilnih funkcij zastopnika in odgovornega urednika ter oblikovanju programske sheme; so pri oblikovanju programske politike **neodvisni** od vlade, komercialnih in verskih inštitucij ter političnih strank; zagotavljajo **transparentnost lastništva in virov financiranja** medija; so odgovorni do skupnosti in omogočajo **vklučevanje** pripadnikov skupnosti, ki so ji namenjeni, v oblikovanje in izvajanje programskih vsebin; izvajajo **neformalna izobraževanja in medijsko opismenjevanje** na področju medijskih poklicev; ter podpirajo **pravice manjšin in marginaliziranih skupin** in ščitijo kulturno in jezikovno **različnost**), bi bilo treba status lokalnega in študentskega programa, nepridobitnega ter nepridobitnega svobodnega skupnostnega medija posebnega pomena prednostno upoštevati tudi pri pravici razširjanja na prizemni radiodifuziji.

V ta namen bi lahko v 6. točko 66. člena (pravica razširjanja radijskih in televizijskih programov na prizemni radiodifuziji) dodali tretjo alinejo: »**status lokalnega in študentskega programa, nepridobitnega ter nepridobitnega svobodnega skupnostnega medija posebnega pomena**«, da bi se ta glasila:

»Pri izbiri programa se prednostno upošteva:

- razširjanje programa v slovenskem jeziku oziroma v jeziku avtohtone madžarske ali italijanske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji;
- prosta dostopnost (nekodiranost) programa;
- **status lokalnega in študentskega programa, nepridobitnega ter nepridobitnega svobodnega skupnostnega medija posebnega pomena.**«